

Συζήτηση στο «ΕΝΟΡΙΑ εν δράσει...»: «Στον Κυκεώνα των παραβάσεων κοιτώντας τους ανθρώπους στα μάτια»

/ [Ενορίες](#)

Η πραγματική αντιμετώπιση της παραβατικότητας απαιτεί περισσότερα από την τιμωρία. Χρειάζεται εκπαίδευση, επαγγελματική αποκατάσταση, κοινωνική αποδοχή, προστασία των παιδιών, ουσιαστική ποιμαντική φροντίδα και ενεργή συμμετοχή της κοινωνίας.

Εκδήλωση - συζήτηση, στο πλαίσιο της σειράς «Ελεύθεροι διάλογοι», του προγράμματος «ΕΝΟΡΙΑ εν δράσει...», του Ιερού Ναού Ευαγγελιστρίας Πειραιώς, πραγματοποιήθηκε την Παρασκευή 9 Οκτωβρίου, στο Πνευματικό Κέντρο του Ναού.

Το θέμα της συζήτησης ήταν: «Στον Κυκεώνα των παραβάσεων κοιτώντας τους ανθρώπους στα μάτια» και συμμετείχαν ο π. Δημήτριος Λινός, Καθηγητής Χειρουργικής, Διευθυντής Χειρουργικής του Ομίλου ΥΓΕΙΑ και εθελοντής Ιερέας, ο π. Κλήμης Πυρουνάκης, Συντονιστής του Δικτύου Στήριξης Φυλακισμένων και

Αποφυλακισμένων Γυναικών και εθελοντής Ιερέας και ο κ. Κωνσταντίνος Κορναράκης, Καθηγητής Χριστιανικής Ηθικής και Βιοηθικής στο Τμήμα Θεολογίας του ΕΚΠΑ.

Η συζήτηση επικεντρώθηκε στη ζωή των φυλακισμένων, στις αιτίες που οδηγούν έναν άνθρωπο στην παραβατικότητα και στη δυνατότητα ουσιαστικής επανένταξής του στην κοινωνία. Κεντρικό ερώτημα ήταν πώς μπορεί η κοινωνία, η Εκκλησία και ο κάθε πολίτης να σταθούν δίπλα στους ανθρώπους που βρίσκονται στη φυλακή, όχι αντιμετωπίζοντάς τους αποκλειστικά ως παραβάτες, αλλά αναγνωρίζοντας την ανθρώπινη αξιοπρέπεια, τον πόνο και την ανάγκη τους για αγάπη και αποδοχή. Μέσα από τις προσωπικές εμπειρίες των δύο κληρικών, αναδείχθηκε η σημασία της ενσυναίσθησης, της εκπαίδευσης, της ποιμαντικής φροντίδας και του εθελοντισμού. Η βασική θέση της συζήτησης ήταν ότι η φυλακή δεν αποτελεί μόνο χώρο τιμωρίας, αλλά και χώρο στον οποίο μπορεί να αρχίσει μια βαθιά διαδικασία αυτογνωσίας, αλλαγής και αναγέννησης.

Ο π. Κλήμης περιέγραψε την πολυετή εμπειρία του στις φυλακές ανδρών και γυναικών. Από το 2008, όταν ανέλαβε τη διεύθυνση σχολείου στις γυναικείες φυλακές του Ελεώνα Θηβών, ήρθε σε στενή επαφή με κρατούμενες και διαπίστωσε πόσο σύνθετη είναι η πραγματικότητά τους. Είχε προηγηθεί η συμμετοχή του σε πρόγραμμα στις φυλακές Χαλκίδας.

Σύμφωνα με τις παρατηρήσεις του, οι άνθρωποι που παραβατούν δεν αποτελούν μια ξεχωριστή κατηγορία ανθρώπων, εντελώς διαφορετική από την υπόλοιπη κοινωνία. Πολλοί έχουν μεγαλώσει σε περιβάλλοντα φτώχειας, κοινωνικής στέρησης, έλλειψης παιδείας, κακοποίησης και προβληματικών οικογενειακών σχέσεων. Οι εμπειρίες αυτές μπορούν να επηρεάσουν βαθιά την ψυχοσύνθεσή τους και να τους οδηγήσουν σε συμπεριφορές που προκαλούν πόνο στους άλλους και τελικά τους φέρνουν αντιμέτωπους με τον νόμο.

Ιδιαίτερη έμφαση έδωσε στις γυναίκες κρατούμενες, πολλές από τις οποίες έχουν βιώσει εκμετάλλευση, βία και εγκατάλειψη. Ορισμένες οδηγήθηκαν σε παραβατικές πράξεις από την ανάγκη να εξασφαλίσουν τα προς το ζην ή υπό την επιρροή ανθρώπων που τις εκμεταλλεύονταν. Πίσω από τις πράξεις τους υπάρχουν συχνά τραύματα και ανεκπλήρωτες ανάγκες για στοργή, ασφάλεια και ανθρώπινη επαφή. Αυτό δεν σημαίνει ότι αγνοείται η σοβαρότητα των αδικημάτων ή ο πόνος των θυμάτων. Σημαίνει ότι η αντιμετώπιση της παραβατικότητας απαιτεί να εξετάζονται και οι συνθήκες που τη διαμόρφωσαν, ώστε να αναζητούνται τρόποι πρόληψης και ουσιαστικής αλλαγής.

Ο π. Δημήτριος περιέγραψε την εμπειρία του από τις επισκέψεις στις γυναικείες φυλακές και τη συμμετοχή στη Θεία Λειτουργία. Εκεί ανακάλυψε μια διαφορετική διάσταση της εκκλησιαστικής ζωής: γυναίκες που, παρά το παρελθόν και τις δυσκολίες τους, προσεγγίζουν τη λατρεία με συγκίνηση, αξιοπρέπεια και βαθιά επιθυμία για πνευματική ανακούφιση. Η εμπειρία αυτή τον έκανε να αναθεωρήσει ορισμένες αντιλήψεις του και να συνειδητοποιήσει ότι η ουσιαστική πίστη δεν μπορεί να περιορίζεται σε εξωτερικούς κανόνες και τυπικές συμπεριφορές. Χρειάζεται να εκφράζεται ως έμπρακτη αγάπη προς τον άνθρωπο που υποφέρει.

Ο π. Κλήμης υποστήριξε ότι ο ρόλος του ιερέα δεν είναι να λειτουργεί ως δικαστής, αστυνομικός ή δεσμοφύλακας. Είναι πρωτίστως παιδαγωγός και συνοδοιπόρος, που βοηθά τον άνθρωπο να αναγνωρίσει τα λάθη του και να αναζητήσει έναν διαφορετικό δρόμο ζωής.

Κεντρικό σημείο αναφοράς ήταν η παραβολή του ασώτου υιού. Όπως ο πατέρας υποδέχεται τον γιο του χωρίς να τον απορρίπτει εξαιτίας των σφαλμάτων του, έτσι και η κοινωνία καλείται να προσφέρει δυνατότητες επιστροφής και αποκατάστασης. Η συγχώρηση δεν σημαίνει ότι το λάθος δεν έχει συνέπειες, αλλά ότι ο άνθρωπος δεν ταυτίζεται για πάντα με το λάθος του.

Ένα από τα σημαντικότερα ζητήματα της συζήτησης ήταν η δυσκολία αποδοχής των αποφυλακισμένων. Πολλοί άνθρωποι, όταν επιστρέφουν στην ελεύθερη ζωή,

αντιμετωπίζουν καχυποψία, απόρριψη και κοινωνικό αποκλεισμό. Το παρελθόν τους γίνεται ένα μόνιμο στίγμα, το οποίο δυσκολεύει την εύρεση εργασίας, τη δημιουργία σχέσεων και την προσπάθεια να ξεκινήσουν από την αρχή.

Οι συνομιλητές επεσήμαναν ότι η κοινωνία συχνά διαχωρίζει τους ανθρώπους σε «καλούς» και «κακούς», θεωρώντας ότι όσοι έχουν παρανομήσει δεν αξίζουν μια δεύτερη ευκαιρία. Μια τέτοια στάση, όμως, μπορεί να ενισχύσει τον αποκλεισμό και να εμποδίσει την επανένταξη.

Παράλληλα, υπογραμμίστηκε ότι κανείς δεν μπορεί να θεωρεί τον εαυτό του απολύτως προστατευμένο από τις δυσκολίες και τις περιστάσεις που ενδέχεται να οδηγήσουν σε μια λανθασμένη επιλογή. Η επισήμανση αυτή δεν εξισώνει όλες τις πράξεις ούτε καταργεί την προσωπική ευθύνη. Υπενθυμίζει, όμως, ότι η ανθρώπινη αξιοπρέπεια δεν πρέπει να εξαρτάται από το κοινωνικό παρελθόν κάποιου.

Οι συνομιλητές άσκησαν επίσης κριτική στη σκληρότητα που εμφανίζεται ακόμη και σε θρησκευτικούς κύκλους. Όταν η θρησκευτικότητα μετατρέπεται σε κατάκριση και αποκλεισμό, απομακρύνεται από το μήνυμα της αγάπης που υποτίθεται ότι υπηρετεί.

Ιδιαίτερη θέση στη συζήτηση κατείχε η εκπαίδευση μέσα στις φυλακές. Ο π. Κλήμης αναφέρθηκε στην εμπειρία σχολείων που προσφέρουν στους κρατούμενους τη δυνατότητα να αποκτήσουν γνώσεις, δεξιότητες και νέες προοπτικές. Παρουσιάστηκαν ενδεικτικά στοιχεία από σχολεία φυλακών, σύμφωνα με τα οποία

το ποσοστό επιστροφής στην παραβατικότητα μεταξύ αποφοίτων ήταν σημαντικά χαμηλότερο από το ποσοστό που αναφέρεται για τον γενικό πληθυσμό των αποφυλακισμένων.

Η εκπαίδευση, ωστόσο, δεν πρέπει να περιορίζεται στη μετάδοση πληροφοριών. Χρειάζεται να περιλαμβάνει μουσική, ζωγραφική, επαγγελματική κατάρτιση και δημιουργικές δραστηριότητες που ενισχύουν την αυτογνωσία και την αυτοπεποίθηση. Επ' αυτού ασκήθηκε κριτική στο εκπαιδευτικό σύστημα που βασίζεται στην αποστήθιση, στον καταναγκασμό και στην πίεση για ακαδημαϊκή επιτυχία. Χρειάζεται ένα πιο ευέλικτο και βιωματικό μοντέλο, προσαρμοσμένο στις ανάγκες και στις δυνατότητες κάθε παιδιού. Η πρόληψη της παραβατικότητας, σύμφωνα με αυτή την προσέγγιση, αρχίζει από το σχολείο και την οικογένεια, πολύ πριν ένας άνθρωπος φτάσει στη φυλακή.

Η βοήθεια προς τους κρατούμενους δεν πρέπει να σταματά την ημέρα της αποφυλάκισης. Αντίθετα, τότε αρχίζει μια κρίσιμη περίοδος, κατά την οποία οι άνθρωποι χρειάζονται στέγη, εργασία, κοινωνική αποδοχή και ένα υποστηρικτικό περιβάλλον.

Περιεγράφηκαν πρωτοβουλίες που επιδιώκουν να δημιουργήσουν πραγματικές δυνατότητες επανένταξης, με προγράμματα απασχόλησης, σε συνεργασίες με επιχειρήσεις και σε μέτρα επιδότησης της εργασίας αποφυλακισμένων, τα οποία μπορούν να λειτουργήσουν ως κίνητρο για τους εργοδότες. Παράλληλα, παρουσιάστηκε το εργαστήριο ραπτικής και το κατάστημα «Modistra Homemade», όπου γυναίκες κατασκευάζουν τσάντες, πορτοφόλια και άλλα προϊόντα. Η δραστηριότητα αυτή τους προσφέρει επαγγελματικές δεξιότητες και εισόδημα, ενώ παράλληλα συμβάλλει στη χρηματοδότηση της υποστήριξης άλλων γυναικών.

Σημαντικό στοιχείο αποτελεί και ο ξενώνας που φιλοξενεί αποφυλακισμένες γυναίκες. Μέσα σε αυτόν, οι γυναίκες μπορούν να βρουν προσωρινή ασφάλεια και στήριξη, ιδιαίτερα όταν δεν διαθέτουν οικογενειακό ή κοινωνικό δίκτυο. Ο στόχος είναι να δημιουργηθεί μια κοινότητα υποδοχής, όπου οι πρώην κρατούμενες δεν αντιμετωπίζονται ως ανεπιθύμητες, αλλά ως ισότιμα μέλη της κοινωνίας.

Οι συνομιλητές αναφέρθηκαν και στα παιδιά που μεγαλώνουν σε κακοποιητικά περιβάλλοντα. Τόνισαν ότι η παραμέληση, η βία και η απουσία αγάπης μπορούν να δημιουργήσουν βαθιά τραύματα, τα οποία ενδέχεται να εκδηλωθούν αργότερα με οργή, παραβατικότητα ή εξαρτήσεις. Η κοινωνία δεν μπορεί να περιορίζεται στην κατασκευή περισσότερων φυλακών, χωρίς να επενδύει στην προστασία των παιδιών, στην ψυχολογική υποστήριξη και στην εκπαίδευση.

Η συζήτηση ανέδειξε σοβαρές ελλείψεις στην υγειονομική και ψυχολογική φροντίδα των κρατουμένων. Έκαναν λόγο για την ανάγκη ψυχιάτρων και άλλων ιατρικών ειδικοτήτων, καθώς και για την ανεπαρκή υποστήριξη των εργαζομένων στις φυλακές. Οι τελευταίοι αντιμετωπίζουν υψηλό εργασιακό άγχος και κίνδυνο επαγγελματικής εξουθένωσης. Για τον λόγο αυτό χρειάζονται επιμόρφωση, κατάλληλες συνθήκες εργασίας και ψυχολογική υποστήριξη.

Παράλληλα, προβλήθηκε ο εθελοντισμός ως αναγκαία μορφή κοινωνικής προσφοράς. Γιατροί, εκπαιδευτικοί, καλλιτέχνες, φοιτητές και άλλοι πολίτες μπορούν να προσφέρουν χρόνο και γνώσεις, συμβάλλοντας στην κάλυψη των αναγκών των φυλακών. Η εθελοντική δράση, ωστόσο, δεν απαλλάσσει την Πολιτεία από την ευθύνη της να εξασφαλίζει επαρκείς υπηρεσίες και οργανωμένες δομές.

Το κεντρικό μήνυμα της συζήτησης ήταν ότι η πραγματική αντιμετώπιση της παραβατικότητας απαιτεί περισσότερα από την τιμωρία. Χρειάζεται εκπαίδευση, επαγγελματική αποκατάσταση, κοινωνική αποδοχή, προστασία των παιδιών, ουσιαστική ποιμαντική φροντίδα και ενεργή συμμετοχή της κοινωνίας.

Η Εκκλησία καλείται να εκφράζει την αγάπη όχι μόνο μέσα στη λατρεία, αλλά και στην καθημερινή ζωή, μέσα από την υποστήριξη των ανθρώπων που βρίσκονται σε ανάγκη. Οι μικρές κοινότητες και οι ενορίες μπορούν να αποτελέσουν χώρους έμπρακτης αλληλεγγύης, όπου κανείς δεν αποκλείεται εξαιτίας του παρελθόντος του.

Τέλος, οι συνομιλητές κάλεσαν όλους να εγκαταλείψουν την κατάκριση και να αναρωτηθούν αν αγαπούν πραγματικά τον συνάνθρωπό τους. Η επίσκεψη στη φυλακή, η προσφορά βοήθειας και η αποδοχή ενός αποφυλακισμένου αποτελούν, σύμφωνα με το ευαγγελικό μήνυμα, έμπρακτες εκφράσεις της αγάπης προς τον Χριστό. Η ουσιαστική ελευθερία δεν εξαντλείται στην έξοδο από τη φυλακή. Προϋποθέτει τη δυνατότητα ενός ανθρώπου να ξαναχτίσει τη ζωή του, να ανακτήσει την αξιοπρέπειά του και να γίνει ενεργό μέλος μιας κοινωνίας που δεν τον εγκαταλείπει, αλλά του προσφέρει την ευκαιρία να αλλάξει.